

ВИРОБНИЦТВО ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ – АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ

Глобальні зміни у розвитку світової економіки тісно пов'язані з динамічним зростанням попиту в багатьох країнах світу на високоякісну натуральну продукцію органічного агровиробництва, яке порівняно з традиційним має низку економічних, екологічних та соціальних переваг, слугує основою повноцінного харчування людей, що унеможливує будь-які ризики для їхнього здоров'я, зберігає довкілля [1, с. 61-66].

Органічними або екологічно чистими вважаються продукти, виготовлені з дотриманням визначених екологічних стандартів на всіх технологічних та реалізаційних етапах. Під час виробництва органічних продуктів застосовують технології максимального збереження поживних речовин [2, с. 11-13].

Питання виробництва органічної продукції не є новим, і його дослідженню приділяється велика увага з боку вчених [2, с. 30].

Останніми роками ринок традиційних харчових продуктів залишається практично незмінним, натомість ринок органічних продуктів стрімко зростає. Якщо ринок органічної продукції Західної Європи має щорічні темпи приросту в межах 7-10 %, то для Східної Європи цей показник становить 20% щороку. Саме тому, на думку експертів, це ринок майбутнього. За даними Міжнародної федерації органічного руху загальний обіг органічної продукції у світі досяг 60 млрд дол., загальна площа земель, що використовуються для органічного виробництва, вже досягла майже 43 млн га, а загальна кількість зайнятих – 1,8 млн фермерів.

Україна займає почесне двадцяте місце серед країн-лідерів органічного руху та перше місце в східноєвропейському регіоні щодо сертифікованої площі органічної ріллі, спеціалізуючись переважно на виробництві зернових, зернобобових та олійних культур. Потенційними вітчизняними споживачами органічної продукції є близько 5% населення великих та близько 1-2% середніх міст України.

Найбільша частка споживачів органічної продукції – віком від 25 до 50 років. Близько 60% покупців становлять жінки. 70% – сімейні покупки, дохід – середній та вище середнього. Мотивація споживача – це здоровий спосіб харчування. Близько чверті споживачів органічної продукції проживають у столиці України. Ще 24% – в містах із понад мільйонним населенням, 10% – в обласних центрах. Жителі сільської місцевості та невеликих міст переважно отримують органічну продукцію зі власних присадибних ділянок. Понад 65% споживачів органічної продукції мають середній і вище середнього дохід [3, с. 17].

Ринок органічних продуктів приваблює інвесторів високою рентабельністю, яка становить понад 30%, ненасиченим внутрішнім ринком, зростаючим попитом.

Органічна продукція порівняно зі звичайною є дорожчою, що ускладнює розширення внутрішнього ринку в країні. У середньому ціна на органічну продукцію у 2-2,5 рази вища за ціну на звичайні продукти. Це пояснюється невеликими обсягами виробництва, які не дають можливості економити на масштабі виробництва, значними витратами праці, необхідністю сертифікації, інспекції тощо. Проте саме натуральність і органічність продукції є однією з важливих конкурентних переваг на ринку.

Лідерами органічного агровиробництва в Україні є ПП «Агроекологія» (Полтавська обл.), група компаній «Етнопродукт» (Чернігівська обл.), ТОВ «Галекс-Агро» (Житомирська обл.), Органічне господарство «Махаріші» (Херсонська, Миколаївська обл.).

Виробництво будь-якого органічного продукту починається із сертифікації землі. Навіть якщо мова йде про молоко або м'ясо, то насамперед органічний статус повинні

отримати поля та пасовиська, які використовуються для тваринництва. Корови, що дають молоко, повинні пастися. І, аби трава на пасовиськах не виявилась із пестицидами, діоксинами та іншої стійкою хімією, яка потім може перейти у молоко або м'ясо, земля також повинна бути сертифікованою як органічна. Така органічна сертифікація підтверджує, що пройшло як мінімум три роки з моменту останнього використання агрохімії та ГМО і в землі більше не залишилось шкідливих речовин. Після отримання органічного сертифіката на землю ферма має право отримати і сертифікат на тваринництво. Згідно з вимогами до виробництва, приміром, органічної яловичини, заборонено використовувати антибіотики, гормони та стимулятори росту та генномодифіковані корми. Сучасне використання сільськогосподарських угідь не відповідає вимогам раціонального землекористування. У більшості господарств землеробство ведеться із повним ігноруванням законів повернення ґрунту поживних речовин, винесених з урожаєм.

Як наслідок, відбувається зниження родючості ґрунтів, особливо небезпечних масштабів набула їх деградація. Проте антропогенне забруднення територій в Україні має не суцільний, а локальний характер. Рівень забруднення на деяких земельних площах значно нижчий порівняно з країнами Західної Європи. Крім того, Україна має хороші перспективи у вирощуванні органічної сільськогосподарської сировини, оскільки протягом останніх років різко скоротилося внесення мінеральних добрив, застосування хімічних засобів захисту рослин у результаті дефіциту обігових коштів у сільськогосподарських товаровиробників [3, с. 16].

Органічна продукція характеризується натуральністю та безпечністю у харчуванні. Однак її вирощування має певні особливості, більшість з яких сьогодні для країни є негативними, водночас ці особливості дають і переваги для виробників.

Незважаючи на наявний прогрес у розвитку органічного виробництва в Україні, експерти відзначають низку факторів, які гальмують реалізацію масштабного потенціалу України у цьому сегменті аграрного сектору. Це недосконалість чинного нормативно-правового регулювання для органічного виробництва; відсутність ефективної системи державного нагляду (контролю) з боку держави за виробництвом та якістю продукції, що спричиняє недобросовісну конкуренцію серед виробників, [1, с. 234-235].

Нині в Україні чи не найголовнішим гальмівним чинником розвитку органічного виробництва та вирощування екологічно чистої сільськогосподарської продукції є стан земельних ресурсів. Інтенсивний маркетинг органічних продуктів в Україні через мережу Internet має значний потенціал для розвитку внутрішнього ринку органічних продуктів і може створювати (а надалі – і стимулювати) попит споживачів. Це може сприяти створенню позитивного ставлення громадськості до органічного сектору загалом і стимулюватиме споживання органічної продукції, розвиток органічного агровиробництва. Становлення органічної локальної продовольчої системи приводить до сталого регіонального розвитку, і, як результат, сільське господарство та продовольча система регіону можуть забезпечувати не лише зростаючі темпи експорту, а й інтенсивний розвиток внутрішнього та локального ринку органічної продукції.

Список використаних джерел:

1. Гаваза Є. В. Вдосконалення функціонування вітчизняного ринку органічної продукції в контексті світових тенденцій. Наука й економіка. 2012. № 4(28). Т. 1. С. 234-239.
2. Заїка В. Екологічно чисте виробництво. Наука й економіка 2015. № 4(28). С. 36.
3. Оверковська Т. К. Проблемні питання правового регулювання органічного виробництва у сільському господарстві. Актуальні проблеми юридичної науки: Збірник тез міжнародної наукової конференції «Десяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 18-19 листопада 2013 р.). Частина друга. Хмельницький: Вид-во ХУУП, 2013. С. 19